

Samalla kun kansalaiset opettelevat sähkö- ja elektroniikkaromun kierrätystä, romun tuottajat ja viranomaiset riitelevät pelisäännöistä oikeussalissa.

TEKSTI: JUHA GRANATH

Helsinkiäisellä **Paula Mikkosella** on ongelma. Työhuoneen kirjoituspöydän alla makaa rikkinäinen tietokone. Tarpeeton laite pitäisi saada pois, mutta minne.

”Ajattelin viedä vanhentuneen elektroniikan talomme jätehuoneeseen, mutta sen seinällä oli tiukkasävyinen nootti, että EI TÄNNE.”

Vuonna 2006 Suomessa kierrätettiin 39 000 tonnia elektroniikkaa. Se tekee noin seitsemän kiloa asukasta kohden, kun lainsäätäjien minim tavoite oli vain neljä kiloa per asukas. Suunta on hyvä, mutta ei tarpeeksi hyvä.

Ruoholahdessa asuva Paula Mikkonen ei ole yltnyt edes viranomaistavoitteeseen, vaikka romua onkin kertynyt nurkkiin vuosien varrella yllin kyllin.

”En yksinkertaisesti tiedä, minne rojut veisin ja mitä se maksaa.”

Onko tietämättömyyden syy henkinen laiskuus vai heikko tiedon saanti? Pääkaupunkiseudulla on kolme Sortti-asemaa, jotka ottavat vastaan hyöty-, ongelma- ja sekajätteitä. Käyttöpäällikkö **Marjut Mäntynen** YTV:lta muistuttaa, että asiakas voi tuoda näille asemille ilmaiseksi kolme sähkö- ja elektroniikkalaitetta kerrallaan.

”Sortti-asemillamme kävi 230 000 asiakasta viime vuonna, ja sähkö- ja elektroniikkaromua (SE-romu) kerättiin 4 000 tonnia. Se on neljä kiloa per asukas. Norjassa vastaava luku on kymmenen kiloa. Kyllä parannettavaa riittää.”

Työhuoneessaan Paula Mikkonen havahtuu toiseenkin ongelmaan. Kännykkä vetää viimeisiä, ja akut pitäisi hävittää.

”Mutta minne? Tietoa pitää saada lisää.”

YTV:n Kivikon Sortti-asemalle saa SE-romua

SE-romun keräysmäärät ovat kaksinkertaistuneet tuottajavastuujärjestelmän aikana.

Kuusakoski Oy

Sähköromu kierrätyksessä ja oikeussalissa

tuoda vain henkilö- ja pakettiautoilla. Kivikon asemalla on lavat muun muassa jääkaapeille, televisioille, tietokoneille, liesille ja loisteputkille. Tasaisin väliajoin tuottajayhteisöjen lastuun ajavat jäteautot noutavat täydet lavat, ja SE-romun matka kohti uudelleenkäyttöä tai kierrätystä alkaa.

Lain henki ei toteudu

YTV:n käyttöpäällikkö Marjut Mäntynen katsoo jäteautojen perävaloja ja ristii käteensä.

”Vaikka jätelaki sanoo, että sähkölaitteiden uudelleenkäyttö on jätehuollon tärkein asia, tuottajayhteisöt vievät lastit pääosin Kuusakoski Oy:n Heinolan tehtaalle ja Ekokemille Riihimäelle tai Työ ja Toiminta ry:n toimitiloihin Helsinkiin, Vantaalle tai Nokialle. Suuresta osasta romua tulee raaka-ainetta teollisuuteen, ja vain aniharvat laitteet kunnostetaan.”

Sähkö- ja elektroniikkaromun keräyksen ja käsittelyn järjestäminen siirtyi laitteiden tuottajien vastuulle elokuussa vuonna 2005. Silloin elektroniikka-alan tuottajat perustivat kolme tuottajayhteisöä: kodinkonetekniikan kierrättäjä Sertyn, Pohjoismaiden Elektroniikkakierrätysyhdistys Neran sekä useiden tuottajayhteisöjen omistaman Elkerin.

”Kun kansalainen ostaa sähköllä toimivan laitteen, hän maksaa kaupassa kierrätysmaksun. Se tilitetään tuottajayhteisöille, jotka sitten huolehtivat kierrätysjärjestelmien toimivuudesta.”

Uhkasakkoja ja valituksia

Kun laitteiden maahantuojat ja valmistajat maksavat laitteiden jätehuollon, on käsittelyyn tulevan SE-romun määrä nelinkertaistunut kahdessa ja puolessa vuodessa. Silti Pirkanmaan ympäristökeskuksen yl tarkastaja **Teemu Virtanen** näkee SE-romun uudelleenkäytön järjestämisessä ja keräysverkon kattavuudessa suuria ongelmia.

”Vastaamme, että tuottajavastuu toimii valtakunnassa. Asetimme jo vuonna 2006 uhkasakot kodinkonetekniikan kierrättäjälle Sertylle ja Pohjoismaiden Elektroniikkakierrätysyhdistys Neralle. Yhteisöillä oli puutteita keräysverkon toiminnassa, laitteiden tarkastuksessa ja uudelleenkäytössä. Lisäksi Sertylle asettiin uhkasakko keräysverkon puutteista.”

Uhkasakon suuruus on 25 000 euroa kuukaudessa. Serty valitti asiasta hallinto-oikeuteen, josta tuli päätös joulukuussa. Yl tarkastaja Teemu Virtasen mukaan hallinto-oikeus totesi, että Pirkanmaan ympäristökeskuksella on oikeus asettaa uhkasakko, ja että sakon suuruus on asianmukainen.

”Nyt odotetaan, että hallinto-oikeuden päätös tulee lainvoimaiseksi. Sen jälkeen Sertyn on kolmen kuukauden kuluessa selvítettävä, miten se hoitaa lakisäätiset velvoitteensa. Sitten asiaa tarkastellaan uudelleen.”

Sertyn toiminnajohtaja **Timo Valkonen** sanoo, että yhteisö mieltii parhaillaan, valittaako se hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jos näin käy, riita jatkuu pitkään.

”Asiasta keskustellaan myös viranomaisten kanssa. Sertyn mukaan keräysjärjestelmä toimii tällä hetkellä hyvin ja keräyspisteitä on riittävästi. Myös uudelleenkäyttöön ohjautuu koko ajan kysyntää vastaava määrä SER-laitteita.”

”Keräsimme vuonna 2005 SE-romua 3,78 kiloa jokaista suomalaista kohti. Seuraavana vuonna määrä oli 4,12 kiloa ja viime vuonna 23 500 tonnia eli miltei 4,5 kiloa per henkilö. Meillä on yhteiskäytössä Elkerin ja Neran kanssa 357 kiinteätä keräyspaikkaa, ja kun lasketaan vielä liikkuvat keräyspisteet mukaan, määrä nousee yli tuhannen. Kehitys on ollut kovaa.” Elker Oy on ainoa kolmesta tuottajayhteisöstä, joka on selvinnyt puhtain paperein. Elkerin kautta tuottajavastuunsa hoitaa jo yli 850 sähkö- ja elektroniikka-alan tuottajaa (mm. Nokia Oyj, Fujitsu-Siemens Oy, Canon, Ensto

Kuusakoski Oy

Esikäsittelyssä sähköromusta poistetaan ensin ongelmajätteet ja sen jälkeen erotellaan esimerkiksi kierrätyskelppoinen muovi ja jalometalleja sisältävät piirikortit.

ja Osram Oy). Elkerin vt. toimitusjohtaja **Sakari Sainio** asettaa sanansa diplomaattisesti, kun tulee puhe kolmen tuottajayhteisöjen yhteispelistä. ”Suurin haaste on ollut alusta lähtien kustannusten oikeudenmukainen jakaminen eri tuottajayhteisöjen välillä. Erityisesti raaka-aineeksi kelpaavalla romulla tuntuu olevan kysyntää. Kenttä on ollut hajanainen ja tuottajien tieto vaatimuksista puutteellista. Toiminta vaatii onnistuakseen suurta avoimuutta.” Pirkanmaan ympäristökeskuksen ylitarkastaja Teemu Virtanen myöntää, että yhteisöjen aiemmin tulehtuneet välit ovat parantuneet.

”Yhteistyötä on pyritty parantamaan tuottajayhteisöjen hallitusten puhejohtajien tasolla, ja tilanne on parantunut. Käytännön toimia tulee kuitenkin vielä kehittää. Ympäristöministeriön ja valtioneuvoston tasolle asiaa ei ole vielä viety.” Joka tapauksessa työskätkä löytyy: viime vuonna Suomessa kierrätettiin SE-romua seitsemän kiloa asukasta kohden. Ruotsissa määrä oli kaksinkertainen.

Vain arvokas kelpaa

YTV:n Kivikon Sortti-asetmalta lähteneen SE-romukuorman matkan pää on Kuusakoski Oy:n Heinolan kierrätyslaitos. Heinolassa esikäsitellään 8 000 tonnia SE-romua vuodessa. Kaikkiaan Kuusakoski Oy:n kuudessa laitoksessa kierrätettiin viime vuonna 27 000 tonnia SERiä. Kuusakoski Oy:n palvelujohtaja **Risto Pohjanpalon** mukaan kuormasta poimitaan ensin uudelleen käytettäväksi kelpaavat laitteet, jotka toimitetaan uudelleenkäytöstä vastaaville yhteistyökumppaneille.

”Esikäsitellyssä poistamme romusta ongelma- jätteet. Sitten otamme talteen kierrätyskelpoisen muovin, jalometalleja sisältävät piirikortit sekä televisioiden ja monitorien kuvaputket. Kuvaputket toimitetaan murskattavaksi Saksaan.”

”Irrotamme romusta magneettisen metallin.

Värimetallit jatkavat matkaa sitten kellutuslaitokselle, jossa painoerottelulla otetaan muun muassa alumiini talteen. Kuparipitoinen materiaali viedään sulatoille.”

Jätelain mukaan SE-romun uudelleenkäyttö on jätehuollossa ykkösasemassa. Elektroniikkaromubisneksessä tavaraa riittää ja syy on yksinkertainen; digivallankumous ja halvat tietokoneet.

Kannattaako elektroniikkaromun kunnostus vai onko murskaus tuottavampaa, Kuusakoski Oy:n palvelujohtaja Risto Pohjanpalo?

”Tarpeeksi hyväkuntoisia laitteita löytyy lähinnä yrityksiltä, ja laitteiden toimittaminen uudelleen markkinoille edellyttää sopimusta yrityksen kanssa. Kaikkiaan SE-romun uudelleenkäyttö jää hyvin pieneksi: entistä useammin on uuden laitteen ostaminen edullisempaan kuin vanhan korjaaminen.”

Risto Pohjanpaloa ilahduttaa, että SE-romun keräysmäärät ovat jopa kaksinkertaistuneet tuottajavastuujärjestelmän aikana. Mutta parannettavaa löytyy.

”Tuottajayhteisöjen välinen työnjako ei ole toiminut ja varsinkin yhteispeli tuottajien ja viranomaisen kesken on takkuillut. Uudelleenkäyttö olisi pitänyt suunnitella määrätietoisemmin ja pelisäännöt selvittää. Oletettavasti tilanne paranee vuoden 2008 aikana, ja järjestelmästä kehitetään entistä paremmin toimiva kokonaisuus.”

Ruoholahtelaisen Paula Mikkosen tuska hajonnut tietokone, putkitelevision sekä väsähtäneen kännykän akun kanssa jatkuu.

”Missä on lähin keräyspiste? En minä nyt Kivikkoon Itä-Helsinkiin aio näitä lähteä roudaamaan.”

Apu löytyy netistä: YTV:llä on kolme Sortti-asetmaa: Ämmäsuulla Espoossa, Konalassa ja Kivikossa. Kuusakoski Oy:llä on myös kolme keräyspaikkaa: Espoossa Lasihytti 4, Helsingissä Kivikonlaita 5 ja Vantaalla Hanskalliontie 3. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus on Helsingin Kyläsaarella ja Kierätystavaratalo Myllypurossa.

Akkujen ja paristojen tuottajavastuu voimaan toukokuussa

■ Eduskunta sai jätelain muutosesityksen käsiteltäväkseen tammikuussa. Jätelakia muutetaan siten, että käytettyjen paristojen ja akkujen jätehuollon järjestelyt ja rahoitus perustuvat vastedes tuottajavastuuseen. Tuottajan ohella myös jakelijan on säädettävissä tapauksissa osallistuttava käytettyjen paristojen ja akkujen keräykseen ja vastaanottoon.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen ylitarkastajan Teemu Virtasen mukaan asian etenemistä on hidastanut EU-komission vaatimus yhtenäisestä rekisteröintimenettelystä kaikissa EU-maissa.

”Lakimuutos on vasta menossa eduskuntaan, ja akkuja- ja paristoja koskeva asetusta tuodaan valtioneuvostoon vasta sen jälkeen. On vaikea sanoa, koska rekisteröintimenettelystä saadaan sovittua, eikä rekisteröintiä voi aloittaa ennen sitä. Kansallisten lakien ja asetusten tulee kuitenkin olla voimassa viimeistään 26.9.2008. Tuottajien tulisi pikaisesti valmistella omalta osaltaan järjestelmien perustamista

ja yhteistyötä. Kyseessä ei ole pieni työ.”

Lisäksi jätelaissa säädetään pariston ja akun merkitsemistä koskevista velvollisuuksista. Siinä täsmennetään tuottajietodoston merkitsemistä ja hyväksymistä. Myös tuotteiden markkina- valvontaa koskevia säännöksiä tarkennetaan. Tarkemmat säännökset paristoista ja akuista, käytettyjen paristojen ja akkujen jätehuollosta sekä lain soveltamisajankohdasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Akkujen ja paristojen tuottajavastuuta koskeva jätelain muutos tulee näillä näkymin voimaan 1.5.2008.

YTV:n käyttöpäällikkö **Marjut Mäntynen** katsoo hieman hämmentyneenä suunniteltua päivämäärää.

”Meillä on täällä Kivikon Sortti-asetmalla käsitteilyjärjestelmä täydessä toimintakunnossa, mutta yksikään tuottajayhteisö tai tuottaja ei ole ollut meihin yhteydessä. Suunnitelman toteutuminen tuolla aikataululla tuntuu hieman... sanoisinko... optimistiselta.”

**Tuhka. Kuona.
Hyötykäyttö.
Loppusijoitus.**

Joko ratkaisit?

Jos sinulla on ratkottavana otsikon kysymyksiä, ota yhteys. Meillä saattaa olla Sinulle vastaus ja toteutusmalli valmiina.

Ja ellei ole, ongelmasi kiinnostaa meitä!

Soita kehityspäällikkö Jan Österbackalle, puh. 010 7551 433

Ekokem-Palvelu hyödyntää muun muassa teollisuuden ja voimalaitosten jätteitä ja ongelmajätteitä, kuten tuhkaa kuonaa ja erilaisia sivutuotteita.

www.ekokem-palvelu.fi

ekokem-palvelu
Yhdessä maan parhaaksi

